

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Svenska fyrplatser

- en del av vårt kulturarv

Stora Karlsö

Stora Karlsö

Karaktär: LFI(2) WR 12s. Svenskt nr: 425000.

Position: N 57 18, O 17 58.

Internationellt nr: C 7224.

Sjöfart och strandningar vid Karlsöarna

Det har alltid varit livlig fartygstrafik mellan Stora Karlsö och Öland. I dag passerar årligen över 15 000 handelsfartyg mellan Gotland och Öland. Under århundraden som gått har många skepp förlist runt Stora Karlsö. År 1361 sägs enligt folktraditionen Waldemar Atterdags skattskepp ha förlist utanför Karlsöarna på väg från Visby mot Köpenhamn med skatterna han plundrat i Visby. Skatten skall ligga i djupet och skall kunna ses vid klart väder.

Erik den XIII av Pommerns flaggskepp ROSENKRANTZ förliste 1433 utanför Karlsöarna. Erik själv hinner sätta sig i säkerhet på Karlsö (ej preciserat vilken av öarna) innan fartyget förliser med 120 man ombord. Erik var på väg från Visby till Söderköping.

Segelbåten "PONTUS" från Finland strandade år 1863 och skeppsråttor invaderade ön. Det tog sen 18 år att utrota dem, men det gick och idag är ön fri från både råttor och möss.

De många förlisningarna visade på ett behov av en fyr och fyren stod färdig år 1887. Sten till fyren bröts och höggs på plats på ön. I fyren inrymdes två lägenheter på bottenvåningen, i källarplanet fanns torrklosetter, vedbodas och bagar- & tvättstuga. På övervåningen låg fyrmästarens expeditjonsrum samt bifyren som pekade ut Scharlakansgrundet. Fyrtomt och fyrträdgården exproprierades av staten då Karlsöklubben inte ville sälja marken till lotsverket. I expropriationen ingick väg mellan fyren och hamnlägena, fiskerätt för fyrapersonalen och strandplats för båtar.

Livet på Stora Karlsö fyrplats

Från 1887 ända till 1918 fanns ingen motorbåt utan man fick segla till Klinte eller Djupvik. Låg vinden fel kunde detta ta en stor del av dagen i anspråk. För att transportera förnödenheter till fyren anlades 1907 en smalspårig järnväg från Hien till Spangände. Vagnarna drogs för hand och väl framme hissades förnödenheterna upp med en hissordning till fyrplatån. Man var till viss del självhushållande på ön och en stor del av födan bestod av fisk. Man saltade och lade in. Övriga förnödenheter fick köpas från land.

I en artikel i Svensk Damtidning 1935 uttalar Fyrmästare Jakobssons hustru att "Vad en fyrvaktarhustru framförallt bör kunna, det är att konservera", "Och vad en fyrvaktare bör vänja sig vid, det är att äta salt mat!".

Källa: Stora Karlsö Fyr. Petter W Rimfors. Styrelseordf Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB

<i>Tidigaste fyr år:</i>	1887	<i>Nuvarande fyr år:</i>	1887
<i>Automatiserad år:</i>	1974	<i>Avbemannad år:</i>	1974
<i>Tornets höjd:</i>	18 m	<i>Lyshöjd över havet:</i>	56 m
<i>Lysvidd:</i>	16,5 nm		

Original optik: 3:e ordn. (1000 mm) dioptrisk planlins med katadioptrisk krona och kran, Barbier & Fenestre 1886, trevekgig fotogenlampa, urverk, lod.
Bifyr: 1:a ordn. (1840 mm) dioptrisk trumlins 9° och katoptrisk spegellins 7°, persiennapparat med urverk och lod

Nuvarande optik: 4:e ordn. (500 mm) dioptriskt slipad trumlins

Fyrapparat: 1000W 120V lampa (reserv 2x20W 10,3V), klipp, fotocell

Övrig utrustning: Sjökabel, batterier, Bifyr: Den ursprungliga, se ovan.

Byggnadsmaterial: Kalksten från ön

Tornfärg & form: Åttakantigt torn delvis inbyggt i ett vitt bostadshus

Fyrplatsbostäder: Vandrarhem med c:a 30 bäddar och matservering i Norderhamn och c:a 20 bäddar i lite bättre rum i fyrbyn, varav 10 i själva fyren. Bokning www.storakarlso.se, boka@storakarlso.se eller 0498-240500.

Ägare & ev. kontaktperson: Klicka på QR-koden nedan för att komma till fyrens hemsida i Fyrwiki

Skydd enligt lag: Statligt byggnadsminne 1978, fyrhuset.
Ön är naturskyddad sedan 1880-talet.

Vägbeskrivning:

Väg 140 söderut Visby - Klintehamn c:a 35 km. Båtförbindelse 2-3 ggr/dag maj-aug. Klintehamn - Stora Karlsö 9 nm (c:a 30 min.). Kostnad t.o.r c:a 295:-. Promenad St.Karlsö hamn - fyr c:a 20 min. Bokning båtbiljett 0498-240500.

Övrig information:

Kronan exproprierade 1887 ett område på högplatån på den 50 m höga ön för lotsverkets räkning så att de samma år kunde uppföra nuvarande fyrbyggnad. Den trevekgiga fotogenlampan byttes 1909 ut mot luxljus. Ursprungliga 3:e ordn. (1000 mm) linsen byttes 1974 mot ett roterande spegelsystem som 1986 ersattes av nuvarande 4:e ordn. lins. Ursprungslinsen med sitt urverk är flyttad och uppmonterad på andra våningen av fyrtornet. År 1889 installerades en bifyr med 1:a ordn. lins och en tvåvekgig fotogenlampa i ett fönster på norra gaveln av fyrhuset. Huset med fyren är ritat av överfyringenjören John Höjer och liknar ett mindre franskt slott. Fyrarna elektrifierades 1934 (110V likström). Därmed hade huvudfyrens ljusstyrka ökats mellan 1887 till 1934 från 13.500 till 260.000 Heffnerljus och bifyrens från 2.000 till 20.000 Heffnerljus. Elektricitet via sjökabel 1974.

Ett mycket innehållsrikt naturmuseum finns i Norderhamn. En gammal gjutjärns kamin som förr i tiden fanns i fyrarnas vaktrum finns installerad i Karlsörestaurangens matsal.

QR-kod till Stora Karlsös Fyrwiki-sida:

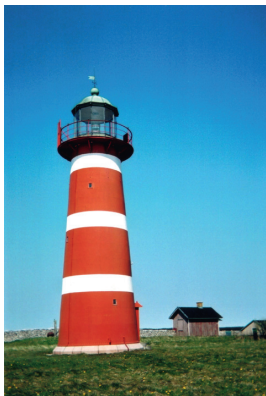

Foto: *Magnus Melin: Omslagsbild o bild sid. 2*
Leif Elsby: Bilder sid. 4
Esbjörn Hillberg: Östergarnsholm sid. 4

Fyrar i närheten av Stora Karlsö

Hoburg

När

Stenkyrkehuk

Fårö

Östergarnsholm

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Svenska Fyrsällskapet, bildat 5 oktober 1996, är en ideell allmännyttig förening öppen för alla. Du är välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org. Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt fyrutflykter.

Som medlem får du vår tidning Blänket fyra gånger per år. Tidningen är fylld med artiklar och gammalt och nytt om våra fyrar.

Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Vill du bli medlem så fyll i blanketten för "Medlemskap" på hemsidan alt. maila till medlem@fyr.org eller ring tel. 08-710 3333. Avgiften betalas in på Bg nr 5401-9344 då du fått en faktura. Uppge dina kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer och email på talongen så att vi kan uppdatera vårt medlemsregister.

Kontaktpersoner m.m. i Svenska Fyrsällskapet finner du genom att klicka på QR-koden som länkar till hemsidan.

